

Lokální války a vojenské umění

Redakčně zpracovaný a zkrácený článek maršála tankových vojsk O. A. Losika, hrdiny Sovětského svazu, profesora, uveřejněný v sovětském časopise „Vojennaja mysľ“ čis. 6/1981.

Současné lokální války jsou podmíněny agresivní podstatou imperialismu, jeho snahou všemi způsoby a prostředky zpo-
malit sociální pokrok.

S cílem potlačit národně osvobozenec-
ké hnutí národů a ochrany zájmů mono-
polů imperialistické velmoci systematicky,
v neustále rostoucích rozměrech přistupují
k použití ozbrojených sil. Podle zpráv vý-
zkumu amerického institutu jen USA po
druhé světové válce 215krát použily ozbro-
jené síly v různých částech světa.

Analýza lokálních válek svědčí o tom,
že byly nejen prostředkem k dosažení vo-
jenskopolitických cílů imperialismu, ale
také rozsáhlým cvičištem pro vyzkoušení
nových zbraní a procvičení dokonalejších
způsobů vedení bojové činnosti.

Při zkoumání stupně jejich vlivu na vo-
jenské umění a jiné oblasti vojenství je
nutné vycházet z hodnocení všech faktorů
a podmínek, které jsou vlastní každé kon-
krétní válce. Jen systémový přístup k hod-
nocení lokálních válek umožňuje zjistit
určité tendence ve vývoji výzbroje a orga-
nizační struktury vojsk a vojenského umě-
ní. Je pochopitelné, že tyto zkušenosti není
možné mechanicky rozšiřovat na podmín-
ky a způsoby vedení „velké války“ a na
výstavbu ozbrojených sil. K tomu je po-
třebný všestranný a důkladný přístup. Ji-
nak je možné upadnout do krajností, vy-
vodit unáhlené a nezodpovědné závěry,
které hrozí negativními a těžko napravo-
vatelnými následky. Současně však je nut-

né patřičně docenit zkušenosti z lokálních
válek a brát je v úvahu, protože v jejich
průběhu je používána nejnovější výzbroj.
Není proto náhodou, že vojenskopolitické
řídící orgány agresivního bloku NATO se
o ně zvláště zajímají. Je charakteristické,
že bezmála po každé této válce v ameri-
cké armádě a armádách jiných států NATO
jsou dělány určité změny, někdy i pod-
statné, a to v názorech na způsoby vede-
ní bojové činnosti, organizační strukturu
vojsk a rozvoj prostředků ozbrojeného zá-
pasu.

Lokální války značně ovlivnily hodno-
cení úlohy tankových vojsk a protitankov-
ých zbraní v soudobé válce. Staly se po-
puhem pro rozvoj letectva (zvláště vojsko-
vého), prostředků radioelektronického boje
a způsobů jejich použití ve válce. Tyto zku-
šenosti v určité míře měly vliv na zdo-
konalování systému velení a zabezpečení
vojsk v armádách států NATO, na obsah
nových řádů armády USA. Ponaučení z lo-
kálních válek se stala základem dalšího
zdokonalování tzv. sil „rychlého rozvíno-
vání“ jako prostředku vojenského vměšo-
vání USA do vnitřních záležitostí jiných
států a potlačování národně osvobozenec-
kého hnutí národů, které se snaží o so-
ciální pokrok.

Cílem článku je zhodnotit vliv největ-
ších lokálních válek (v Koreji, Vietnamu a
na Blízkém východě) na vývoj zbraní a bo-
jové techniky, organizační strukturu vojsk
a nakonec na vojenské umění řady armád
s átů NATO.

Charakter lokálních válek

Války v Koreji, Vietnamu a na Blízkém východě se vyznačovaly politickými, vojenskostrategickými cíli, rozmachem, délkou trvání, charakterem, způsoby činnosti vojsk a složením sil stran. Byly vedeny v různých fyzicko-geologických podmínkách válčíst.

Podle trvání byla nejdelší válka ve Vietnamu (kolem 30 let), v Koreji trvala válka tři roky, na Blízkém východě byly vedeny války rychle, „bleskové“. Válek se zúčastnily velké armády, všechny druhy ozbrojených sil za rozhodující úlohy pozemních vojsk a letectva. Pro všechny tyto války je charakteristické: vysoká intenzita bojové činnosti, bezkompromisnost cílů a koaliční složení ozbrojených sil. Například v Koreji vedla agresivní válku proti KLDK imperialistická koalice v čele s USA. Agrese proti vietnamskému lidu se kromě USA zúčastnily Thajsko, Austrálie, Jižní Korea atd. Arabsko-izraelské války v říjnu roku 1973 na Blízkém východě se zúčastnilo přímo nebo do ní bylo zataženo 11 států. To všechno potvrzuje tezi, že kterákoliv lokální válka může rychle přerůst ve světovou válku.

Korejská válka (v letech 1950–1953) byla rozpoutána jihokorejskou soldateskou a vládnoucími kruhy USA s cílem zničit KLDK a změnit Koreu v nástupišť pro napadení SSSR. K uskutečnění tohoto zámyslu bylo soustředěno mohutné uskupení vojsk: více než 1 milion osob, kolem 1000 tanků, 1000 letounů a přes 200 lodí 7. flotily USA. Proti americké armádě stála vojska KLA a čínských dobrovolníků. V této válce použil agresor poprvé, v té době nové zbraně a bojovou techniku: reaktivní letectvo, řízené bezpilotní letouny, vrtulníky, napalm, bakteriologické a chemické zbraně. Celkem však bojová činnost byla vedena většinou s použitím zbraní a techniky období druhé světové války.

Zkušenosti z této války jsou poučné z hlediska vedení bojové činnosti v horách, na samostatných odloučených směrech, ve dne i v noci, využívání tzv. „tunelové obrany“ v podmínkách nadvlády amerického letectva ve vzduchu, používání napalmu a nebezpečí použití jaderných zbraní. V Koreji vznikla taktika „vertikálního obchvatu“ nepřítel s využitím vrtulníkůvých výsadků, diverzních průzkumných skupin a přepravy vojsk vzduchem na velké vzdálenosti.

Válka v Koreji, podle hodnocení zahraničních odborníků, ukázala rostoucí význam vševojenských operací za účasti svazků téměř všech druhů ozbrojených sil a druhů vojsk, zvýšení úlohy námořních vý-

sadků i protivýsadkové obrany mořského pobřeží, nízkou účinnost využívání hlavních sil bojového letectva k plnění samostatných úkolů izolace prostoru bojové činnosti.

Ponaučení z války byla impulsem k přehodnocení amerických názorů na úlohu a poměr různých druhů ozbrojených sil ve válce. Oficiálně vznikla teorie „rovnováhy sil“, která předpokládala dosažení úspěchu v operacích a v celé válce společným úsilím pozemních vojsk, letectva a válečného loďstva. Výsledkem toho byl další rozvoj amerických pozemních vojsk, mateřských lodí, námořních výsadkových sil, námořní pěchoty a způsobů jejich bojového použití.

Válka ve Vietnamu (v letech 1946 až 1975) je charakteristická výjimečnou intenzitou a délkou trvání. Svým rozmachem, množstvím použitých sil a prostředků, jejich soustředěním na nejdůležitějších směrech, stupněm vlivu na zdokonalování teorie a praxe vojenství, je právem pokládána za jednu z nejvýznamnějších lokálních válek po druhé světové válce. Zvláště intenzivní a urputné bylo období přímé americké ozbrojené agrese ve Vietnamu v letech 1964–1973. Početní stavy jenom amerických vojsk v bojích dosáhly 543 000 osob (v roce 1968). Celkově se vietnamské války postupně zúčastnilo, způsobem každoročního střídání vojsk, několik milionů amerických vojáků, bylo použito přes 5000 bojových letounů a vrtulníků, 2500 dělostřeleckých hlavních a stovky tanků.

Bojovou činnost na zemi podporovaly a zabezpečovaly značné síly válečného loďstva USA a dalších států. Všechno to umožnilo agresorovi vytvořit mnohonásobnou nadvládu ve vzduchu a na moři, palebnou převahu na zemi. Bez ohledu na to vietnamský lid zvítězil nad nepřitelem. Američtí okupanti byli nuceni s hanbou odejít po svých. To znovu potvrzuje, že při dosažení vítězství hraje velkou úlohu morální činitel a internacionální jednota sil světa a pokroku.

V této válce Američané poprvé použili řízené zbraně (protiletadlové raketové komplety, řízené letecké pumy, samonaváděcí letecké rakety „Agm-45 Shrike“), bitevní vrtulníky, velkorážní munici a prostředky „meteorologické a geofyzické“ války k hromadnému ničení lidí.

Hromadné používání vrtulníků Američany v jižním Vietnamu dávalo jejich pozemním vojskům principiálně novou kvalitu — **vzdušnou mobilitu**. Ve vojenském

umění armády USA vznikl nový druh bojové činnosti pozemních vojsk — **aeromobilní operace**. K jejich vedení byly vytvořeny speciální jednotky pozemních vojsk — aeromobilní divize. Široké použití bitevních vrtulníků bylo kromě toho začátkem nového druhu letecké palebné podpory pozemních vojsk z vrtulníků. Zkušenosti z války ve Vietnamu přivedly vojenské odborníky řady hlavních imperiálních států k závěru o nutnosti širokého rozvoje vojenského letectva. Na jeho základě byla vytvořena **aeromobilní vojska** — nový druh pozemních vojsk.

Praxe použití pozemních vojsk v této válce má však omezený význam vzhledem ke specifické dané válce. Způsoby jejich bojové činnosti jsou ve značné míře použitelné jen v podobných prostorech a v ohniskovém charakteru ozbrojeného zápasu. Velení americké armády v této válce neuskutečnilo ani jednu útočnou nebo obrannou operaci klasického typu a nemohlo prověřit v bojových podmínkách své operační koncepce. Přesto vietnamská válka značně ovlivnila rozvoj zbraní, bojové techniky a výstavbu ozbrojených sil USA a jiných kapitalistických států.

Arabsko-izraelská válka (červen roku 1967). Izrael a USA v ní sledovaly reakční cíl: úder proti národně osvobodenskému hnutí arabských národů. Zahraniční vojenská odborníci považují tuto válku za válku „vzdušnou“. Na začátku se izraelskému agresorovi — vzhledem k dokonale utajené přípravě, zvýšení bojové pohotovosti letectva, uskutečnění účinných maskovacích opatření a vedení nenadálých úderů na letiště Egypta, Sýrie a Jordánska — podařilo v krátké době vyřadit značnou část jejich letectva, vybojovat nadvládu ve vzduchu a vytvořit výhodné podmínky pro úspěšnou a rychlou útočnou činnost pozemních vojsk.

Války se hromadně zúčastnily také pozemní armády, vyzbrojené tanky, dělostřelctvem a dalšími bojovými prostředky. V ní je zřejmá tendence zvyšování úlohy vysoce manévrové činnosti tankových uskupení a vzdušných výsadek podpůrného letectva, dále i překvapivého použití vojsk a aktivní noční činnosti v podmínkách nadvlády nepříteli ve vzduchu. Kromě toho byla zjištěna nutnost rozptýlení letectva, jeho ukrytí v ženižně vybudovaných objektech, zabezpečení spolehlivě PVO leteckých základů a letišť.

Arabsko-izraelská válka (říjen r. 1973) se podstatně lišila od minulých lokálních válek svým rozsahem použití a kvalitou prostředků ničení, způsoby vedení bojové činnosti. Byla největší v této oblasti. Vál-

ky se zúčastnilo na obou stranách asi 1,5 miliónu osob, přes 5000 tanků, více než 1500 bojových letounů a 190 bojových lodí. Válka znovu potvrdila výjimečně důležitou úlohu taktiky při plnění operačních úkolů. V zahraničním tisku je tato válka nazývána „válkou taktiky“. Je to zcela správné, protože chyby a přepočty v taktice měly v souhrnu za následek ztroskotání operačních plánů a porážku vojsk na frontě.

V bojové činnosti používaly obě strany řízené síly (PTRS, PLRS, letecké řízené síly). Proto byla tato válka v zahraniční pojmována „válkou taktických řízených síly“. střetnutí stran vcelku bylo charakterizováno vzájemným bojem tanků a PTRS, letectva a PLRS. Vyhrály je protitankové systémy a protiletadlové raketové komplety, což mělo za následek hromadné ztráty tanků a letectva na obou stranách. Např. v prvním týdnu ztratil Izrael přes 500 tanků, přitom přes polovinu po zásahu raketami. Boj s protitankovými prostředky a tanky nabyl na operačním významu. Kromě toho podstatný růst bojové efektivity klasických prostředků boje s tanky a letectvem měl za následek jejich složitější bojové použití. V důsledku toho vznikla zřejmá nutnost rychlého doplňování hromadných ztrát, a to včasným vytvářením velkých záloh vojsk, bojové techniky a zvýšením odolnosti tanků a letectva.

Analýza těchto zkušeností také svědčí o tom, že tam, kde tanky působily bez péchoty a v jejich bojových sestavách chyběly prostředky protitankové a protivzdušné obrany, měly zvláště velké ztráty. To zdůrazňuje nutnost trvalé součinnosti tanků s jinými bojovými prostředky a používání komplexní bojové sestavy vojsk.

Velmi charakteristickou tendencí vzájemného palebného boje byla snaha stran vést boj palbou na velkých vzdálenostech a ničit nepříteli na maximální dosah palebných prostředků. Vysvětluje se to především rostoucí dálkou palby, přesností a efektivností palby tanků, dělostřeleckých systémů a PTRS.

Zkušenosti z různých druhů bojové činnosti potvrdily nutnost přesně sladěného použití všech prostředků palebného ničení: dělostřelctva, letectva, PTRS, motorizované péchoty, tankových a ženijních vojsk. Jak zdůrazňují zahraniční vojenská odborníci, bojová praxe umožnila přesvědčit se o tom, že úspěch činnosti letectva je plně závislý na všestranné a dokonale organizaci průlomu PVO nepříteli. Kromě toho na základě zkoumání zkušeností z války se dospělo k závěru, že vlivem podstatného zvyšování efektivity zbraní

a bojové techniky, hromadného používání PTRS, PLRS, tanků a letectva, vysoké mobility vojsk zásadně se mění charakter a způsoby vedení bojové činnosti, narůstá

její intenzita, dynamika, značně se zostřuje vzájemný boj zbraní, vysoce narůstají potřeby materiálních prostředků, ztráty nabývají hromadného charakteru.

Příprava a způsoby rozpoutání lokálních válek agresorem

Ze studia poválečných bojových zkušeností vyplývá, že tyto války připravoval agresor dlouho před jejich rozpoutáním. Oběti agrese byly ve většině případů v nevýhodné situaci z hlediska připravenosti k vedení války, zejména při nenadálém napadení nepřítele. Každá ze stran měla včas připravené plány, průběžně upravené jak před zahájením, tak v průběhu ozbrojeného zápasu. Přitom k dosažení cílů války se většinou předpokládala příprava vševojskových operací. Hlavní úlohu v nich měla pozemní vojska a letectvo.

Z ponaučení z přípravy lokálních válek vyplývá, že rozpracování operačních plánů v soudobých podmínkách musí mít základ v předvídání a prognózování operace strategické situace, v objektivním zhodnocení možností nepřítele a vlastních vojsk. Zvláštní pozornost musí být věnována pružnosti plánů bojové činnosti pro zahájení války. Např. v korejské válce se orientovalo americké velení jen na „bleskovou“ válku a nevážilo všechny vojenskopolitické faktory, možný průběh a výsledky války. Válka v Koreji trvala tři roky. Izraelské velení při přípravě na válku v roce 1973 nedocenilo možnosti sousedních arabských států a považovalo za málo pravděpodobné odrazení jejich úderů současně na dvou frontách. Takové „tvrdé“ plánování, nedostatek předvídání a nedocenení nepřítele izraelské uschvatitelé draze zaplatili.

Zkušenosti z lokálních válek dokazují nutnost všestranného hodnocení zvláštností válčičtích a jeho včasnou operační přípravu. Např. nedostatečně připravený systém obranných postavení a překážek na Sinajském poloostrově, které měly přehrazovat hlavní komunikace, měl za následek, že egyptská vojska se dostala v roce 1967 do velmi těžké situace a izraelská vojska obsadila poloostrov.

Zahraniční vojenští odborníci upozorňují na důležitost uskutečnění včasných a

účinných opatření k převedení ozbrojených sil z mírového stavu na válečný, jejich rychlého operačního rozvinutí a vytvoření silných záloh, aby bylo možno aktivně ovlivňovat průběh a výsledek bojové činnosti, zvyšovat úsilí úderných uskupení, odrážet protiúderu a čelit neočekávaným a náhodným situacím. Zkušenosti z lokálních válek vcelku znovu potvrzují, že **vysoká bojová a mobilizační pohotovost vojsk a sil je nejdůležitějším faktorem k dosažení vítězství nad agresorem**. Jeho význam je nesporný.

Lokální války byly většinou zahajovány s překvapením a doslova od prvních hodin měly velmi intenzivní a rozhodný charakter, protože bojující strany se snažily okamžitě získat a udržet nebo převzít iniciativu a dosáhnout strategických cílů v krátké době. Na začátku každé války bylo snahou agresora vybojovat nadvládu ve vzduchu, a to vedením překvapivých a mohutných úderů na letecká uskupení druhé strany. Boj za vybojování a udržení nadvlády ve vzduchu byl jedním z hlavních úkolů letectva a důležitým předpokladem úspěšné bojové činnosti pozemních vojsk a sil válečného loďstva.

Zkušenosti z lokálních válek svědčí o tom, že současně se zvyšováním délky, rychlosti a účinnosti palby bojových prostředků má narůstající tendenci význam úlohy překvapení v bojové činnosti, zvláště letectva, jako jednoho z hlavních faktorů k dosažení úspěchu. Zároveň s vysokou bojovou pohotovostí vojsk PVO, rozptýlením a ukrytím letectva účinnost nenadálých úderů ze vzduchu se značně snižuje (arabsko-izraelská válka v roce 1973). Pozoruhodné jsou i zkušenosti z organizace součinnosti ozbrojených sil států koalic a z koordinace jejich úsilí. Zdůrazňují nutnost vytvoření společného orgánu, který by zabezpečoval jednotné politické a vojenské řízení koaličních uskupení ozbrojených sil.

Druhy bojové činnosti

Útok, jak o tom svědčí zkušenosti z lokálních válek, potvrzuje neotřesitelnost takových základních principů vojenského umění, jako je soustředování sil a prostředků na směr hlavního úderu, těsná součinnost druhů ozbrojených sil a druhů

vojsk, široký manévr v průběhu vedení operací atd. Díky spolehlivému palebnému ničení nepřítele arabská vojska na egyptské frontě (v roce 1973) úspěšně překonala Suezský kanál, prolomila opevněné pásmo obrany a na syrské frontě prolo-

mila nepřátelskou obranu v prostoru Golanských výšin.

Současné s tím byl průlom obrany složitější. Toto bylo podmíněno kvalitativními změnami jejího charakteru a zvýšenou hustotou prostředků PTO, zvláště množstvím PTRS a obrněných bojových vozidel. V obraně izraelských vojsk na Sinajském poloostrově dosahovala hustota protitankových prostředků 50 kusů na 1 km fronty. To podmínilo nutnost efektivního palebného ničení obrany nepřítele do celé hloubky s maximálním využitím zvětšené délky střelby soudobých prostředků.

V pouštích vznikly široké možnosti vedení vysoce manévrové bojové činnosti, obchvatu a obejítí uskupení nepřítele k úderu do boku a týlu tankovými vojsky spojené se širokým použitím bojových vrtulníků, vzdušných výsadků a manévrujících skupin. V arabsko-izraelské válce v roce 1973 bylo oceňována poměrně vysoká efektivnost použití takových skupin izraelských vojsk. Jejich činnost při dobytí a zničení protiletadlových raketových kompletů měla za následek oslabení systému PVO Egypta, což zabezpečilo ve své podstatě účinné použití izraelského letectva.

Vedení bojové činnosti v průběhu lokálních válek svědčí o tom, že vytvoření rozhodující převahy nad nepřítelem a narůstání úsilí na směr hlavního úderu se dosahuje hlubokou operační a bojovou sestavou vojsk. Ta umožňuje úspěšně prolomovat nepřátelskou obranu, rozvíjet úspěch a aktivně ovlivňovat vývoj událostí. To potvrzují zejména arabsko-izraelské války v letech 1963 a 1973. Je na místě zdůraznit i to, že v operační a zvláště v bojové sestavě vojsk v lokálních válkách byla pozorována tendence kvalitativních změn tradičních a vzniku principiálně nových prvků. Např. počínaje korejskou válkou narůstal rozsah obchvatu nepřítele ze vzduchu: ze vzdušného výsadku v sestavě rotý a praporu (Korea) do aeromobilní divize (Vietnam). V důsledku toho se stala aeromobilní vojska trvalým prvkem sestavy uskupení vojsk.

V arabsko-izraelské válce v roce 1973 zehrnovala bojová sestava vojsk v útoku tyto zbraňové systémy: tanky, OT (BVP), PTRS, obrněné SHD, bitevní vrtulníky a protiletadlové zbraně. To se stalo počátkem komplexnosti bojové sestavy vojsk, v níž převahu měla obrněná bojová vozidla. V armádách arabských států vznikly smíšené PTZ, které se skládaly z útvarů protitankového dělostřelectva a jednotek PTRS. Tato válka znovu prokázala, že bitevní vrtulník má pevné místo v bojové sestavě jako vysoce účinný palebný a ma-

névrový bojový prostředek. V souvislosti se začleněním různorodých sil a prostředků do bojových sestav se ztížila funkce systému součinnosti mezi nimi, což vyžadovalo nová řešení při sladění bojové činnosti vojsk. To jsou některá poučení a závěry ze zkušeností z útočné činnosti v lokálních válkách.

Obrana nabývá na základě zkušeností z lokálních válek na kvalitativně novém charakteru. Stala se pevnější a aktivnější v důsledku jejího nasycení tanky, OT, samohybným dělostřelectvem a jinými obrněnými vozidly. Zvýšila se její palebná síla, protitanková pevnost a odolnost. Poučení z války ovšem svědčí o tom, že jakákoliv obrana, jakkoliv pevná a připravená, může být překonatelná, není-li organizováno spolehlivé palebné ničení nepřítele, v její hloubce není dostatek silných záloh a nejsou přijata zásadní opatření k likvidaci průlomu. Tento názor plně potvrzuje průlom opevněné obrany izraelských vojsk na syrsko-egyptské frontě arabskými armádami [v roce 1973].

Projevilo se narůstání úlohy a významu systému protitankové obrany. Po arabsko-izraelské válce [v roce 1973] byla znovu pokládána za základ nejen taktické, ale i operační obrany. Slabá PTO umožnila nepříteli ničit obranu a rozšířit i tankovými údery.

V systému obrany byla pozorována tendence růstu hustoty protitankových prostředků (od 15—20 v obraně armád arabských států v roce 1967 do 50 kusů na 1 km fronty v obraně izraelských vojsk v roce 1973). Hromadné použití PTRS, včetně jejich umístění na vrtulnících, zásadně zvýšilo efektivnost PTO a dalo podnět ke vzniku nových zásad boje s tanky v útoku. V izraelsko-arabské válce v roce 1973 byla poměrně široce využívána taktika lákání tanků nepřítele do „protitankových pytlů“, v kterých byly ničeny boční a čelní palbou PTRS, tanků a bitevních vrtulníků. Např. v důsledku použití této taktiky ztratila jedna egyptská tanková brigáda 80 tanků.

Použití vrtulníků podstatně zvýšilo aktivnost obrany. Vznikla možnost rychlého manévru hlavních vrtulníků a přepravy sil a prostředků dopravními vrtulníky na ohrožené směry.

V lokálních válkách vznikly nové úkoly v obraně. Již ve válce v Koreji vznikl problém boje s vrtulníky a vrtulníkovými výsadky. V následujících válkách v jižním Vietnamu a na Blízkém východě nabyl na zvláštní ostrosti. V důsledku toho se projevily nové požadavky na obranu — musí

být nejen **protivýsadková**, ale také **protivrtulníková**.

V praxi obranné činnosti v pouštích Blízkého východu byla jasně pocítována nutnost trvalé pohotovosti vojsk k vedení boje s manévrujícími skupinami nepřítele, které pronikaly do týlu s využitím mezer a průlomů v bojových sestavách vojsk. To předurčilo nutnost organizovat v hloubce obrany spolehlivou ochranu a samostatnou obranu palebných postavení dělostřelectva, sil a prostředků PVO, míst velení, týlových orgánů, komunikací, kromě toho i spolehlivé přikrytí a zabezpečení boků a styků, přijetí rozhodných opatření k okamžitému zabránění jakýchkoliv pokusů ze strany nepřítele a jejich využití a pronikání jednotlivých jednotek nepřítele a v dalších i větších jeho sil do hloubky vojsk v obraně. Na první pohled i nevýznamný taktický úspěch útočníka může

v tomto případě podstatně zkomplikovat vedení operační obrany a časem narušit její pevnost. Charakteristickým příkladem v tomto směru je využití styku mezi 2. a 3. polní armádou Egypta izraelskými vojsky (říjen 1973) a jejich průlom do hloubky obrany, což v dalším vytvořilo hrozbu obklíčení egyptských vojsk a vyjití nepřítele do prostoru Káhiry.

Zkušenosti z použití tankových vojsk v obraně svědčí o tom, že jsou-li v sestavě druhých sledů a záloh, pak je účelné využívat je zejména v protiztečích a protíúderech, a ne k pasivnímu přehražování trhlín, jak tomu bylo např. v egyptské armádě v říjnové válce roku 1973, kdy tankové divize byly rozděleny po brigádách a dokonce po praporech a tak nemohly splnit hlavní úkol — rychle zničit protiztečemi a protiúderem nepřítele, který se vklínil do obrany.

Použití druhů ozbrojených sil

Zkušenosti z lokálních válek dokazují, že vítězství v operacích a ve válce v celku je dosahováno sladěným úsilím všech druhů ozbrojených sil. Přitom **pozemní vojska** mají rozhodující úlohu. Jejich podíl v uskupení ozbrojených sil USA ve Vietnamu dosáhl 65 %, Izraele a Egypta (říjen roku 1973) 82 % a 70 %.

Války, zvláště na Blízkém východě, potvrdily, že **tanková vojska** tak jako dříve jsou hlavní údernou silou pozemních vojsk. Neefektivnější je jejich činnost při hromadném použití na směru hlavního úderu, zpravidla v tankovém terénu k rozhodnému rozvíjení útoku a vedení rozhodných protiztečí a protiúderů v těsné součinnosti s motorizovanou pěchotou, dělostřelectvem, protitankovými prostředky, letectvem, a spolehlivé obrany tanků před úderem ze vzduchu a dovedně organizovaného boje s protitankovými prostředky (zejména PTRS).

Zkušenosti z válek svědčí o rostoucí závislosti úspěchu bojové činnosti tanků a pěchoty na spolehlivém palebném ničení nepřítele. V souvislosti se zvýšením množství a efektivnosti palebných prostředků a se zdokonalením ochrany vojsk

vznikla nutnost koordinovaného využívání všech prostředků palebného ničení na základě jednotného zámyslu a plánu za řízení vševojskových velitelů a štábů.

Dělostřelectvo, tak jako i dříve, zůstává hlavním prostředkem ničení nepřítele a podpory pěchoty a tanků v útoku a obraně. Současně se stále **zvýšuje podíl letectva** na plnění palebných úkolů a dosahování operačních a strategických cílů bojové činnosti. Přitom pronikavě vyvstaly problémy vybojování a udržení nadvlády ve vzduchu a součinnosti s jinými druhy ozbrojených sil. Současně se projevil další potíže při jeho využití ve spojitosti se zvýšením efektivnosti PVO v důsledku hromadného použití PLRS. Současně s růstem možností PVO se dále rozvíjely prostředky boje s ní a zdokonalovaly se způsoby činnosti letectva. Do bojové sestavy PVO byly zahrnuty skupiny umičování jednotek protiletadlových raketových komplexů a radiolokátory. Široce se využívaly poutací skupiny, protiraketový manévry, klamná činnost, lety ve velmi malých výškách, využívání reliéfu terénu a nové způsoby útoku.

Zabezpečení bojové činnosti

(zejména průzkum, maskování, radioelektronický boj) v lokálních válkách se vyznačovalo zvláštnostmi.

Chyby v **průzkumu** měly často za následek zmaření předpokládaných plánů a neúspěch v boji nebo operaci. Ve spojitosti s tím se věnuje jeho zdokonalování

výjimečná pozornost. Např. v americké armádě jsou rozpracovány a vyzkoušeny nové technické prostředky a způsoby vedení průzkumu, včetně kosmického.

Operační a taktické **maskování** byly důležitým prostředkem k zabezpečení utajení a dosažení překvapivé činnosti stran, kla-

mání nepřítele o vlastních skutečných záměrech a plánech (válek v Koreji, Vietnamu a na Blízkém východě).

Radioelektronický boj (REB) byl veden nejintenzivněji ve válkách ve Vietnamu a na Blízkém východě. Zvláště vysokou intenzitu měl mezi letectvem a vojsky PVO. Překonání PVO bez narušení práce radioelektronických prostředků bylo i v lokálních válkách značně obtížné. Se zdokonalováním radioelektronických prostředků se měnily také způsoby a taktika REB. Ve válkách byly používány protiradiolokační řízené rakety „Agm-45 Shrike“, pilotované a bezpilotní letouny REB. Často množství letounů elektronického průzkumu a protielektronické činnosti převyšovalo 1,5 až 2krát počet úderných letounů. K rušení radiolokačtorů a rádiového spojení byly využívány rušiče jednorázového použití s dálkovým řízením shazované z letounů

do týlu. Široce bylo využíváno pasivní rušení a klamné radiolokační a tepelné cíle.

Se zdokonalováním prostředků a způsobů vedení REB byly vypracovány také odpovídající způsoby ochrany radioelektronických prostředků před rušením a samonaváděcími raketami (rádiové maskování, přísná rádiová kázeň, rádiová dezinformace, utajený manévr prostředků PVO atd.). Radioelektronický boj ve spojitosti s maskováním a dezinformací se stává důležitým prostředkem zabezpečení bojové činnosti, efektivním opatřením k rušení velení vojskům a zbraňovým systémům nepřítele, k dosažení pevnosti v práci vlastních prostředků velení. Např. v armádách států agresivního bloku NATO jsou v souvislosti s tím zdokonalovány a vytvářeny nové komplety REB a rozvíjeny způsoby jejich bojového použití.

Vliv lokálních válek na vývoj zbraní, bojové techniky a zdokonalování organizační struktury vojsk

Lokální války jsou „cvičištěm“ k pro-
vření efektivnosti zbraní v bojových podmínkách a zásadně ovlivňují vytváření nových prostředků ozbrojeného zápasu. Po válce v Koreji byly v USA zahájeny práce na výrobě rychlých výsadkových plavidel, byla rozšířena výroba obojživelných vozidel, byly zdokonalovány síly k minování a odminování, námořní pěchota.

Při hodnocení zkušeností z použití tanků v lokálních válkách, zvláště v arabsko-izraelské válce v roce 1973, se dospělo k závěru o nutnosti dalšího zvětšení jejich palebné síly, pohyblivosti a pancéřové ochrany. Růst palebné síly tanků je zabezpečován účinnějším 120mm kanónem s hládkou hlavní, zdokonalováním munice, používáním stabilizátorů výstroje, laserových dálkoměrů a elektronických balistických počítačů, které zabezpečují efektivní ničení cílů prvním výstřelem ve vzdálenostech do 3000 m.

Zesílení pancéřové ochrany tanků je možné dosáhnout použitím několikvrstvého a odolnějšího pancéře, dále také doplňkovými nátery proti infrapozorování. Zvýšit manévrovost tanků je možné na základě jejich vybavení motory o síle kolem 1000 kW a více a zdokonalení převodového a hnacího ústrojí. Tato zdokonalení byla realizována v modernizovaných a nově vyráběných hlavních tancích, např. M-1 (USA) a „Leopard-2“ (NSR).

Ponaučení z bojového použití vojskové-

ho letectva jsou realizována v armádách NATO ve výrobě perspektivních vrtulníků, zvláště protitankových AH-64 (USA), PAH-2 (NSR, Francie), které budou mít značnou bojovou sílu, odolnost, mobilnost a mohou být zasazeny za jakýchkoliv povětrnostních podmínek. Jenom v průběhu vietnamské války v USA bylo rozpracováno několik stovek projektů modernizace zavedených a nových vzorů zbraní a bojové techniky. Zkušenosti z arabsko-izraelské války v roce 1973 bezpochyby ovlivnily rozhodnutí velení NATO zesílit protitankovou sílu vojsk zavedením PTRS. Počet PTRS v mechanizovaném praporu americké armády se zvýšil a dosáhl více než 40 kusů a celkový počet těchto prostředků vzrostl v mechanizované divizi po roce 1973 ze 63 na 270 kusů. Mechanizovaná divize NSR neměla do roku 1973 PTRS; v současné době však jich má více než 230. Bojové zkoušky PTRS „Tow“ ve válce ve Vietnamu se staly základem rozpracování nových amerických PTRS „Dragon“ a „Hellfire“ a výroby speciálních bojových pancéřových vozidel PTRS s pásovým podvozkem.

Na základě zkušeností z použití protiletadlových raketových zbraní v lokálních raketových válkách dospělo velení americké armády k závěru, že ke spolehlivé obraně vojsk proti vzdušnému nepříteli je nutné mít čtyři systémy, a to k boji s:

— letouny a vrtulníky nepřítele bezprostředně nad bojovými sestavami vojsk,

- jejich útoky z malých výšek,
- letouny ve středních výškách,
- ve velkých výškách.

S tímto cílem byly zdokonaleny PLRS „Nike Hercules“ a „Hawk“. Při rozpracování nových PLRS byla hlavní pozornost soustředěna na vytvoření různých systémů vedení palby na střední dálky, schopných pracovat v podmínkách silné protirádiové činnosti protivníka, dále mobilních systémů PLRS s rychlou reakcí, určených k ničení nízko letících vzdušných cílů. V současné době jsou vytvářeny v USA PLRS „Patriot“ a „Stinger“.

Potřeba použít prostředky PVO přímo v bojových sestavách vojsk v útoku a zvýšit jejich pohyblivost a ochranu si vynutila vytvořit protiletadlové raketové komplety, jako pancéřovaná vozidla („Hawk“, „Chaparral“). Praxe potvrdila dostatečně vysokou efektivnost obrany pozemních vojsk proti nízko letícím letounům a vrtulníkům hlavně protiletadlovým dělostřelectvem. Značné ztráty amerického letectva ve Vietnamu, způsobené malorázovým protiletadlovým dělostřelectvem, přinutily americké velení vrátit se k tomuto druhu PLD a zavést do výzbroje dřívější 40mm PLdvK a nově vytvořit 20mm šestihlavňový protiletadlový komplet „Vulcan“.

Na základě zkušeností z války ve Vietnamu, začátkem sedmdesátých let začaly USA modernizovat polní dělostřelectvo. V důsledku toho se zvětšila dálka střelby 155 a 203mm samohybných houfnic s klasickým tříštivo-trhavým střelivem ze 14,6 na 18 km a ze 16,8 na 22 km. Výsledky studia arabsko-izraelské války v roce 1973 je přivedly k závěru o nutnosti dalšího rozvoje reaktivních systémů salvové palby, které používají protitankovou munici k ničení nepozorovaných pancéřových cílů.

Válka ve Vietnamu značně urychlila vznik nových druhů munice:

- aktivních reaktivních střel a min, munice s nekontaktním rozněcovačem, které zvětšují prostor souvislého ničení střepinami více než dvakrát,
- střel s předtvarovanými střepinami,

Zkušenosti z lokálních válek přímo ovlivňují rozvoj vojenského umění, umožňují prověřit správnost vzniklých vojenskoteoretických koncepcí a názorů, potvrdit je nebo zamítnout. Dále mají velký vliv na vývoj zbraní, bojové techniky, organizační strukturu vojsk a výstavbu ozbrojených sil. To všechno svědčí o nutnosti dokonale zkoumat lokální války, tvůrčím způsobem přistupovat k využívání zkušeností a řešení otázek v různých oblastech vojenství podle konkrétních podmínek jednotlivých válčíšť.

— leteckých pum kazetového typu a kulíčkových pum. (V roce 1968 bylo v USA více než 40 druhů střel kazetového typu.)

V oblasti vývoje ručních zbraní v průběhu lokálních válek se projevila tendence zmenšení ráže pušek na 5,56 mm, zvýšení počáteční rychlosti a zdokonalení tvaru střely s cílem zvýšení jejího ničivého účinku za současného snížení váhy munice a pušky a zmenšení jejich rozměrů.

Vývoj letecké techniky zvláště ovlivnila vietnamská válka a války na Blízkém východě. Na jejich základě nebo s přihlédnutím k získaným zkušenostem, rozvíjely se v USA podzvukové bitevní letouny, nízkohlučné bezpilotní průzkumné letouny, vyráběly se nové stíhací letouny a nové druhy leteckých řízených střel.

Ve Vietnamu (v roce 1972) vyzkoušely USA řízené letecké pumy s televizním a laserovým systémem na vedení, které prokázaly vysokou efektivnost při ničení cílů malých rozměrů. Použití leteckých pum s laserovými systémy na vedení americkým letectvem v jihovýchodní Asii urychlilo vznik dělostřelecké munice a PTRS s laserovými samonaváděcími hlavici (155mm dělostřelecký náboj a PTRS „Hellfire“).

Zkušenosti z lokálních válek se plně odrazily také v rozvoji organizační struktury vojsk. Zejména vlivem války ve Vietnamu bylo například jedním ze zásadních směrů rozvoje pozemních vojsk zavedení taktické vzdušné mobilnosti, založené na hromadném použití vrtulníků. Na základě vrtulníků byla v USA vytvořena samostatná protitanková vrtulníková brigáda (268 vrtulníků), kterou americké velení považuje za vysoce efektivní a mobilní svazek pro boj s tanky a plánuje posilovat těmito brigádami armádní sbory. V Bundeswehru jsou vytvářeny vrtulníkové protitankové pluky (po 56 vrtulnicích).

Je nesporné, že ke zkušenostem z lokálních válek, zvláště ze říjnové na Blízkém východě, bylo plně přihlédnuto při dalším zdokonalování organizační struktury amerických vševojskových svazků. Zkušenosti z těchto válek jsou zkoumány a projevují se také ve výstavbě pozemních vojsk NSR.